

Uváděný časový rozsah může pomoci nejen pro plánování činností sociálního pracovníka, ale i pro potřeby jeho zaměstnavatele.

Časové intervence byly navrženy na základě konkrétních zkušeností terénních sociálních pracovníků, kdy čas strávený u klienta nebo s klientem byl zprůměrován tak, aby odpovídal co nejvíce běžné praxi. Podle věcné náročnosti intervencí lze dále určit např. i potřebu počtu sociálních pracovníků v daném území.

Jedná se tedy o nejčastější časové rozpětí pro jednotlivé intervence (jde zejména o první kontakt a navazování spolupráce, kdy sociální pracovník nezná klienta a zjišťuje veškeré relevantní skutečnosti).

První uvedený čas je základní, druhý uvedený čas zobrazuje tu nejnáročnější činnost s klientem v rámci jedné intervence.

Příkladem může být **sociální šetření**, které je uváděno v časovém rozmezí 105–250 minut. Jedná se o časový úsek, který sociální pracovník stráví s klientem při prvním kontaktu, kdy navazuje spolupráci a zároveň provádí posouzení životní situace klienta, včetně individuálního plánování cílů klienta a kroků, které povedou k jejich naplnění. Základní metodou sociální práce je rozhovor, a proto sociální pracovník aktivně naslouchá a usměrňuje tok hovoru cílenými otázkami atp. Delší časové rozmezí však sociální pracovník bude potřebovat u klienta, který s ohledem na zdravotní stav nedokáže například artikulovat, zapomíná slova, domlouvá se posunky – právě v těchto případech se může stát, že sociální pracovník překročí doporučenou horní hranici času, tj. 250 minut.

Tento jeden příklad z vyhlášky – SZSP může být vhodný též pro využití v praxi sociálních pracovníků i v jiných organizacích. Sjednocování postupů sociálních pracovníků povede k vzájemnému porozumění, kooperaci i k jednodušší komunikaci v případě hledání vhodné pomoci. Proto je použití této vyhlášky pro sociální oblast všestranné.

V minulém roce na MPSV fungovala pracovní skupina, jež navrhla úpravy SZSP tak, aby lépe odpovídal současným potřebám sociálních pracovníků. MPSV tedy bude předkládat návrh na novelizaci vyhlášky. ■

Školská sociální práce

Ve čtvrtém a závěrečném díle o školské sociální práci opakovaně upozorňuji na její viditelnou absenci v České republice. V prostředí našich škol vedle pedagogů explicitně chybí člověk bez pedagogického zaměření, a to specialista na školský ekosystém čili školský sociální pracovník. Minulý, třetí díl pojednával o Mezinárodních standardech a základních kritériích k této profesní pozici. Celkově z nich vyplývala komplexnější pomoc žákům, zákonným zástupcům či komunitám, jež se v našich školách v celém rozsahu stále nedostává. Jde o zásadní fakt, který se nedávno zobrazil i v Barákově článku „České děti se ve školách trápí, ukázal výzkum“, z něhož parafrázuji: Bylo zjištěno, že zejména teenageři zažívají v našem školním prostředí úzkost a zklamání. Mezinárodní komparace s názvem „Programme for International Student Assessment“ (PISA) se zabývala otázkou, proč a kde jsou děti ve školách nešťastné. Z výsledků srovnávání expertů upozorňují na možnost až fatálních konsekvencí. Daná data z šetření PISA roku 2015 byla uveřejněna v letošním zpravodaji České školní inspekce a doložila, že Česko se ze 47 zemí umístilo až na 37. místě za Ruskem, Chile nebo Peru (Barák 2017, s. 10–11). V článku je také uveden názor psychologa Mertina, jenž naše špatné výsledky v mezinárodním žebříčku připisuje nedostatečné klíčové pomoci, kterou se ve školství na západ od nás již naučili, my zatím nikoli. K tomu ještě dodává, že zdejší děti a rodiče si musejí v mnohém poradit sami, protože v našich školách se jen vzdělává (Mertin in Barák 2017, s. 10–11).

Text: Mgr. Eva Hurychová, vystudovala specializaci ke školské sociální práci na Technické univerzitě v Liberci, je jednou ze zakladatelek Asociace školské sociální práce v ČR, z. s., sociální pracovnící a mediátorkou, členkou správní rady organizace proFem, o. p. s., a členkou Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách při Radě vlády pro rovné příležitosti

S lítostí lze už jen vzpomínat na to, že dřívější československé školy historicky patřily k nejlepším na světě. Z článku o výsledcích z výzkumu PISA parafrázuji i doc. Knotovou, že české děti mají strach a obavy ze studijních neúspěchů. Často poukazují na ztrátu motivace, u které bývá významnou příčinou nestabilní rodinné prostředí, samozřejmě včetně vysoké rozvodovosti a selhávání v osobních vztazích (Knotová in Barák 2017, s. 10–11). *K těmto argumentům nelze opět dodat nic jiného, než nutnost školské sociální práce, jež má ve svém poslání přímé zaměření pomáhat k co nejlepšímu prospěchu a rozvoji žáků s uplatněním unikátní a reálné perspektivy „osoby v prostředí“.* Ke škodě našich žáků

se ale školská sociální práce vůbec nebere v potaz. U nás je proto nezbytné nejen chápat a vědět, ale i porozumět celému školskému ekosystému a jeho komplexní podstatě, včetně alespoň základních znalostí o systémech. Parafrázuji, že všichni jsme součástí vyváženého ekosystému, který je vždy ve vzájemné závislosti spojen s individualismem, kdy jsme sice každý sám o sobě jednotlivcem, přitom ale současně patříme k většímu celku (Peck 1996, s. 203). *Přesně tak je nutné řešit situaci každého žáka jako samostatné osobnosti, ke které patří vše, co ji ovlivňuje, odkud na ni působí klady i záporny, a co je nutné plně respektovat při konkrétně k ní směřované individuální pomoci.*

Dnešní vývoj se na jednu stranu žene nahoru k vyspělejší společnosti s tendencí uplatňovat nejnovější technologie, což ale poskytuje méně času na osobní sdílení lidských pocitů a potřeb. Druhá strana mince proto mívá tenkou hranici směrem k různým aspektům, pro které se lidé mohou v čemkoli dostat až na samé dno. Všechno, co potká rodiče, se nejvíc dotkne jejich nezletilých dětí. Problémy se často

V době za hranicí postmodernismu je mnoho důvodů, aby byla tato profesní pozice obnovena, nebude-li chybět dobrá vůle a potřebné postupy.

4. díl

týkají peněz, většina rodičů je bez finančních rezerv, o samoživitelkách ani nemluvě. V naší societě jsme také o dost pozadu se správným pohledem na slovo „sociální“, které je nejčastěji vnímáno diskriminačně. Všichni známe u nás frekventovaný výraz „socka“, vzniklý zkrácením pojmu „sociální“. Pojem sociální ale pochází z latinského „socius“ a znamená přítel, spojenec, společník. K jeho synonymům patří lidský, přátelský, empatický, společenský, humánní, tedy slova, která nemají žádný pejorativní nádech (Hurychová, 2017).

Školská sociální práce vychází z vědy o sociální práci, jež má tři zásadní principy – rovnost, spravedlnost, spoluúčast, a metodologicky se jich drží. Na aplikovanou sociální práci do školství je proto nezbytné pohlížet humánní optikou, protože také lidsky řeší situace, pokud se žák dostane do problémů, které brání jeho dobrému vzdělávání. V komplexu jde o personálně humanitní postoje s hledáním individuálního dobra pro každého žáka, o pomoc k jeho saturaci integrity a o sociální autonomii pro co nejlepší sebeurčení jedince. V době za hranicí postmodernismu je mnoho důvodů, aby byla tato profesní pozice obnovena, nebude-li chybět dobrá vůle a potřebné postupy. I přes široký potenciál činností má školský sociální pracovník jako „nepedagog“ na rozdíl od všech pedagogů mnohem víc času. V něm má prostor k vytvoření potřebné důvěry, empatie na bázi lidského partnerství a přátelského přístupu s měkkými dovednostmi. Školská sociální práce by měla být pro žáky k dispozici v každé škole v určených dnech a hodinách, jak je tomu v zahraničí. Na základě telefonické nebo jiné domluvy také přístupná pro rodiče, zákonné zástupce, a to dle poskytnutého technického zázemí ze strany školy. Tímto by se naplnilo, co u nás prokazatelně absentuje, že žáci a rodiče se s problémy nemají kam obrátit, jak vyplývá nejen z dané reality, ale i z článku o výzkumu PISA.

K dovednostem a kompetencím školského sociálního pracovníka patří vše, co již bylo prezentováno v prvních třech dílech seriálu. Lze jen doplnit o případné alternativní postupy, např. s pomocí neziskových organizací, aby se vždy nacházela včasná pomoc a řešení ve prospěch dětí, žáků, mládeže. Školská sociální práce má v zahraničí účast na všech preventivních aktivitách a jiných akcích školy, včetně třídních schůzek. Měla by dle potřeb ini-

I přes široký potenciál činností má školský sociální pracovník jako „nepedagog“ na rozdíl od všech pedagogů mnohem víc času. V něm má prostor k vytvoření potřebné důvěry, empatie na bázi lidského partnerství a přátelského přístupu s měkkými dovednostmi.

ciovat i samostatné třídní schůzky, ve kterých by využila různé novější metody, jako facilitace, stormingu, Balesovy škály pro interakce apod. Tím pro žáky hledá motivující způsoby k co nejlepšímu morálnímu a společenským hodnotám nebo cílům. Samozřejmě v kooperaci se všemi učiteli, zaměstnanci školy, rodiči, zákonnými zá-

Všechno, co potká rodiče, se nejvíc dotkne jejich nezletilých dětí.

stupci. Stěžejně je indikována spolupráce se speciálními pedagogy a k celkovému síťování je potřebná součinnost s Pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP), Středisky výchovné péče (SVP), Speciálně pedagogickými centry (SPC), včetně středisek rané péče. Zasiťování má být propojeno rovněž s pediatrií, psychologií, psychiatrií, dle konkrétních případů také s adiktologií, kurátory, mediátory, advokáty, policií či dalšími odborníky. Důležitá je spolupráce s institucionálními články, jakým je OSPOD nebo místní samospráva. Závěrem apeluji na jednu hlavní zásadu, byť není pokaždé snadná. *Pro práci s živým sociálním prostředím neexistuje žádný univerzální model. Intervence musí být vždy každému na míru, což platí v jakékoli pomoci* (Hurychová, et al., 2016, s. 50).

V minulém čísle bylo slíbeno upřesnění ohledně možných kurzů. U Národního institutu pro další vzdělávání (NIDV) má Asociace školské sociální práce v ČR, z. s., akreditován kurz s názvem *Školská sociální práce v praxi*, který seznámí se základy k této profesní pozici, co její činnost zahrnuje, a jak by měla v praxi fungovat. Kurz je myšlen jako úvodní kurz pro zájemce, kteří by se chtěli začít na školskou sociální práci zaměřovat, např. to mohou být sociální pedagogové a jiní. ■

Literární zdroje:

- BARÁK, V., 2017. *České děti se ve školách trápí, ukázal výzkum. Týden, ročník XXIV, č. 21, s. 10–11. ISSN 1210-9940.*
- HURYCHOVÁ, E., 2017. *Školská sociální práce. In: Šance dětem [online] 15. 4. 2017 [vid. 18. 5. 2017]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/vyvoj-ditete-a-jeho-potreby/skolska-socialni-prace.shtm>.*
- HURYCHOVÁ, E., 2016. *Pro současné sociální problémy, včetně domácího násilí, je nutné zavedení školské sociální práce. In: Za Istanbul: domácí násilí a vybraná témata z oblasti genderově podmíněného násilí. 1. vyd. Praha: Český svaz žen, s. 49–53. ISBN 978-80-87227-04-06.*
- PECK, M. S., 1996. *Nevyšlapanou cestou. 1. vyd. Praha: Argo. ISBN 80-7203-036-1.*

V naší societě jsme také o dost pozadu se správným pohledem na slovo „sociální“, které je nejčastěji vnímáno diskriminačně. Všichni známe u nás frekventovaný výraz „socka“, vzniklý zkrácením pojmu „sociální“. Pojem sociální ale pochází z latinského „socius“ a znamená přítel, spojenec, společník. K jeho synonymům patří lidský, přátelský, empatický, společenský, humánní, tedy slova, která nemají žádný pejorativní nádech.